

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHTU LAHENDITE LÜHIÜLEVAADE¹ 20.01.2025 – 24.01.2025

23. jaanuar 2025

Lahend 13805/21 - õigus eraelu austamisele

H.W. vs. Prantsusmaa

Artikkel 8

Asjaolud

2015. aasta juulis esitas kaebaja oma abikaasa suhtes abielulahutuse hagi, milles põhjuseks oli süü. Ta väitis, et mees oli seadnud oma ametialase karjääri prioriteediks nende pereelu arvelt ning et mees oli olnud ärrituv, vägivaldne ja haavav. Kaebaja abikaasa esitas vastuhagi, et abielu tuleks lahutada, kuna kaebaja oli ainuisikuliselt süüdi, väites muu hulgas, et kaebaja oli mitu aastat kõrvale hiilinud oma abielukohustustest. Teise võimalusena taotles ta abielu lahutamist abielusuhte püsiva kahjustamise tõttu.

2018. aasta juulis tehtud otsuses leidis perekonnakohus, et ükski abikaasade poolt väidetav etteheide ei ole põhjendatud ja abielu ei saa lahutada süü tõttu. Kohus leidis, et abielu saab lahutada abielusuhte püsiva kahjustamise tõttu. Kaebaja esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse. 2019. aasta novembris leidis apellatsioonikohus, et abielu saab lahutada kaebaja süü tõttu, sest ta oli tunnistanud, et ta on alates 2004. aastast lõpetanud kõik intiimsuhted oma abikaasaga, mis kujutab endast tõsist ja korduvat abielukohustuste rikkumist, mis muudab kooselu jätkamise talumatuks. Kaebaja kassatsioonikaebust ei võetud 2020. aasta septembris menetlusse.

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja artiklile 8 ning kaebas selle üle, et tema abielu lahutati süü tõttu, sest ta ei olnud täitnud oma abielukohustusi.

EIK seisukohad

Artikkel 8

EIK märkis, et kaebaja ei kaebanud mitte abielulahutuse peale, mida ta oli ka taotlenud, vaid pigem põhjenduste peale, mille alusel see oli antud. EIK leidis, et abielukohustuste põhimõtte taaskinnitamine ja asjaolu, et abielu lahutati põhjusel, et kaebaja lõpetas igasuguse seksuaalsuhte oma abikaasaga, kujutab endast sekkumist tema õigusesse eraelu austamisele, tema seksuaalsele vabadusele ja tema õigusele kehalisele autonoomiale.

Käesoleval juhul märkis EIK, et abielulahutuse õiguslikuks aluseks olid tsiviilseadustiku artiklid 229 ja 242 jj, mis näevad ette, et abielu võib lahutada süü põhjusel, kui on tõendid abielukohustuste tõsise ja korduva rikkumise kohta, mis on ühele abikaasale süüks pandavad ja mis on viinud abielu pöördumatult purunemiseni.

EIK märkis, et Prantsusmaa kassatsioonikohtu pikaajalise, kuid järjekindla kohtupraktika kohaselt on abikaasadel abielukohustused ja nende täitmata jätmine võib olla abielu lahutamist õigustav süü. Sellega seoses oli kassatsioonikohus 17. detsembri 1997. aasta otsuses kinnitanud, et „naise pikaajaline suutmatkus seksuaalvahekorras olla“ võib õigustada abielulahutuse andmist süü põhise alusel kui see „ei olnud põhjendatud piisavate meditsiiniliste põhjustega“. Kuigi kassatsioonikohus ei olnud seda kohtupraktikat vahepeal uuesti kinnitanud, ei olnud sellest kõrvale kaldunud ja madalamad kohtuastmed jätkasid selle praktika kohaldamist. Seega vaidlustatud sekkumised põhinesid väljakujunenud siseriiklikul kohtupraktikal.

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

EIK leidis, et tema ülesanne oli kindlaks teha, kas siseriiklikud kohtud olid saavutanud õiglase tasakaalu vastanduvate huvide vahel. Esiteks ei välistanud EIK võimalust, et abikaasa kohustamine jääda abielusse vaatamata abielu pöördumatu purunemise tuvastamisele, võib teatud juhtudel asjaoludel kujutada endast ülemäärast sekkumist. EIK märkis siiski, et kuna kõnealused sekkumismeetmed puudutasid eraelu üht kõige intiimsemat aspekti, oli konventsiooni osalisriikidele antud kaalutusruum selles valdkonnas kitsas. Ainult eriti tõsised põhjused võivad õigustada ametiasutuste sekkumist seksuaalsuse valdkonda.

EIK märkis, et siseriiklikus õiguskorras sätestatud ja käesolevas kohtuasjas kinnitatud „abielukohustuste“ mõiste ei võtnud üldse arvesse nõusolekut seksuaalseks suhteks. Sellega seoses kordas EIK, et igasugune seksuaalse iseloomuga mittesugupoolne tegu kujutab endast seksuaalse vägivalla vormi. EIK märkis, et abielukohustuste täitmist võib tsiviilseadustiku artiklis 242 sätestatud tingimustel pidada süüks, mis õigustab abielulahutuse andmist. Samuti märkis EIK, et sellega võivad kaasnedra rahalised tagajärjed ja see võib teatud tingimustel olla aluseks kahju hüvitamise nõudele. EIK jõudis järeldusele, et sellise abielukohustuse olemasolu on vastuolus nii seksuaalvabaduse ja õigusega kehalisele autonoomiale kui ka osalisriikide positiivse kohustusega, mis on seotud võitlusega perevägivalla ja seksuaalvägivalla vastu.

EIK arvates ei saa abielu sõlmimise nõusolek tähendada nõusolekut tulevasteks seksuaalsuheteks. Selline tõlgendus oleks samaväärne abielus toimuva vägistamise taunitava olemuse eitamisega. Vastupidi, nõusolek peab kajastama vaba tahet astuda seksuaalsuhtesse antud hetkel ja konkreetsetes asjaoludes. EIK ei suutnud tuvastada ühtegi eriti tõsist põhjust, mis võiks õigustada sekkumist seksuaalsuse valdkonda.

EIK järeldas, et abielulahutuse andmine kaebaja süü tõttu ei põhinenud asjakohasetel ja piisavatel põhjustel ning et siseriiklikud kohtud ei olnud saavutanud õiglast tasakaalu vastanduvate huvide vahel.

EIK tuvastas artikkel 8 rikkumise.

Artikkel 41

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on piisavaks hüvitiseks kaebajale.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)